

'קנה' טבעי בקרבי הבהמה; בין בית הכוסות להמסס – כשרה, (שכן יש לחיות הבר); בין בית הכוסות לכרס – טרפה, (משום 'יתר' וכאילו ניטל חלק אחד מן המעיים).

ה. בהמה חולה – מותרת. (וראה לעיל לו – בדין המסוכנת). ושאלה סם המות – אם הוא סם מסוכן לאדם – אסורה משום סכנה, אך איננה טרפה. ואם אינו מסוכן לאדם אלא לבהמה – מותרת.

דף נט

צט. א. מהם סימני הבהמות הטהורות?

ב. מהם סימני חיה (לידע שאיננה בהמה, כדי להתיר את חלבה)?

א. בהמה שמעלת גרה ומפרסת פרסה (- שפרסתה סדוקה, וגם שסועה – כלומר חלוקה בצפרנים) – טהורה. כל בהמה שאין לה שיניים למעלה – בידוע שהיא מעלת גרה ומפרסת פרסה, מלבד הגמל שבצעירותו אין לו ניבים (= שתי שיניים עליונות. ל"א: בליטות כעין שיניים), והוא אינו מפריס פרסה. כל בהמה המפרסת פרסה (ושוסעת שסע) – טהורה, מלבד החזיר (שאינו מעלה גרה). כל בהמה מעלת גרה – טהורה, מלבד הגמל השפן והארנבת (והשסועה) האמורים בתורה (שאינם מפריסי פרסה). כל בהמה שבשרה שמתחת לעצם האליה, נקרע שתי וערב – בידוע שהיא טהורה, מלבד הערוד. ואם לאו (שנקרע ערב בלבד או שתי לבד. וערש"י) בידוע שהיא טמאה.

ב. סימני החיה להתיר חלבה נקבעים לפי צורת הקרניים והטלפים. (לפירוש אחד בתוס' די לזהות עפ"י הקרניים או הטלפים. וטלפי חיה שונות משל בהמה, שהן ארוכות וחדות, ואילו של בהמה רחבות. ולפרוש הריב"ם (וכ"כ הר"ן), סימני הקרניים נועדים לודא שהיא חיה ולא בהמה, וסימני הטלפים, שהן פרסות סדוקות – לודא שאיננה טמאה, שאין דבר טמא שיש לו טלפים אלא חזיר, וחזיר אין לו קרניים). סימני הקרניים הם: קרנות מפוצלות (רש"י פרש כמשמעו, שהן מסועפות. ור"ת פרש שהן כפופות בראשן). או לחלופין, כאשר אינן מפוצלות – אם הן כרוכות (= עגולות / עשויות שכבות שכבות) וחדורות (= חדות בקצוות / עגולות) וחרוקות (= מלאות פגימות וחריצים), וחריציהם תכופים ומובלעים זה בזה – חלבן מותר. ואם חסר אחד משלשה אלו – אפשר שהיא בהמה. (השור, קרנותיו אינן חרוקות. העז – אינן כרוכות ואינן חדורות. ויש עז כרכוז, שלדעה אחת הוא מין בהמה ולא חיה, וקרניו חדורות וחרוקות אך אינן כרוכות. ויש גם מין נוסף שקרניו כרוכות וחרוקות ואינן חדורות (תוס'), ולכך צריך שלשתם. אך לדעת המתירים עז כרכוז (רב שמואל ברד"א. וכן שלחו מא"י), אין צורך בסימן 'כרוכות'). יש מין חיה טהורה בעלת קרן אחת, ו'קרש' שמה.

דף ס

ק. האם חייבים על הרכבת שני מיני דשאים שונים זה עם זה?

נסתפקו בגמרא אם חייבים משום כלאים בהרכבת שני מיני דשאים, בדומה לאילנות, אם לאו. (מצד אחד נאמר בהם למינהו ביציאתם, מאידך לא נאמר כן בציווים, כבאילנות). ועלה ב'תיקו'.